

Oponentský posudek disertační práce: MgA. Romana Štětiny

Název disertační práce: *Pozorování a jeho popis*

Školitel: prof. MgA. Tomáš Vaněk

Dizertační práce Romana Štětiny – *Pozorování a jeho popis*, publikovaná na platformě <https://www.researchcatalogue.net/> je vynikajícím příkladem uměleckého výzkumu, kdy autor popisuje, rozebírá, zkoumá a dokumentuje to, co sám tvoří, čím se ve své umělecké praxi zabývá. Prostřednictvím vlastní tvůrčí činnosti dochází k jedinečným analogiím k uplatnění původně řeckého pojmu ekfráze, tedy zjednodušeně – obrazotvornému a vtahujícímu popisu uměleckého díla. Forma, jakou nám svůj výzkum prostředkuje je stejně důležitá jako obsah, vzájemně se doplňují. Samotný výklad pojmu a jeho podob v současné kultuře je autorsky zaujatý, a díky tomu také imerzivní. První kapitolu *Mluv, abych tě viděl* čtu jako vtažení do problematiky, a především vysvětlení autorových motivací, fascinace médiem rozhlasu, i obecněji obrazotvorností jazyka. V další kapitole *Umění popisovat* se z perspektivy kunsthistoričky a lingvisty dovídáme o historii a výkladu pojmu. Kapitola *Žádná media II.* nás seznamuje s aplikací výzkumu v rámci pedagogické a umělecké praxe autora i v souvislosti s díly dalších umělců a umělkyní. Reflektuje je mimo jiné z perspektivy divadelní režie, ale také psychologie. V poslední kapitole se dostáváme k popisům, které slouží ke generování obrazů AI, nebo k úloze popisu v životě nevidomých, či v psychotherapeutické praxi. Následují také kapitoly ukázek popisů převážně fiktivních uměleckých děl sesbíraných v rámci autorova pedagogického působení na AVU. Dále je v práci znovu publikována autorská kniha, která dokumentuje Romanova díla, související se zkoumaným fenoménem. Často se přitom jedná o interpretace děl jiných autorů, a jejich přepisy, převyprávění a popisy. To v rámci dalšího obsahu podporuje pocit nošení se do dalších a dalších vrstev obrazu v obrazu, obrazu. Využití databáze pro umělecký výzkum vnímám jako dobrou volbu vzhledem k obsahu práce a kontextu publikování. Je zřejmé, že se ve výzkumu přímo propisuje autorův zájem, proplétá se s teoretickými zkušenostmi. Zaměření Romanovy tvorby na obrazotvornost verbálního projevu je v Českém kontextu ojedinělé. Propojuje různé kulturní sféry, mj. zhodnocuje spíše upozaděné medium rozhlasu, jeho žánry. Předložená dizertační práce působí originálně a sebevědomě. Je sympatické, že není příliš zahuštěna informacemi. Za cenné považuji i to, že se autor spoléhá na osobní rozhovory s badatelkami a badateli, spíše než na úryvky – citací, odkazy k literatuře. Ty jsou zde naznačeny okrajově. I v tom se ukazuje autorovo důsledné zaměření na moment vyprávění.

I když se ale snažím přistoupit na formu kolážovitých a asociativních fragmentů, úryvků rozhovorů, textů, celkové vyznění je pro mě lehce rozostřené. Kromě inspirativních názvů a krátkých úvodů k citacím na stránkách nenajdeme moc analytického textu pisatele, který by nás vedl odkud kam směřujeme, na co se ptáme, co se v závěru dovídáme. Vedle této fragmentárnosti, asociativnosti obsahu mi pak místy připadá zavádějící důsledné publikování všech dostupných podob obsahu – audio, text, obrázky. Konkrétně jsem si moment přílišné „dořečenosti“ uvědomovala například u publikování popisů uměleckých děl a výzdob stanic metra

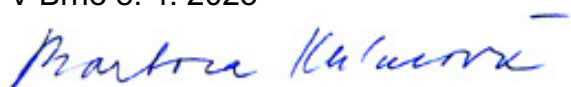
spolu s popisovanými fotografiemi. Jako by se tím důvěra v obrazotvornost mluveného slova podřývala.

Z mé perspektivy jsou nesmírně cenné obsahy týkající se popisu uměleckých děl v pedagogické praxi. Vzpomněla na jedno tvůrčí zadání, které v rámci výuky na FaVU aplikoval Martin Zet. Bylo to „*Bez obhajoby*“. Představovalo jistý druh institucionální kritiky. Reagoval jím na rozpor, který vnímal v nutnosti každou práci na škole doplnit slovním a písemným komentářem. Refletoval kromě jiného i kontroverze, které vznikají z mylné představy studujících, že musí komentářem dílo nějak posunout, aby bylo cennější, intelektuálně atraktivnější apod. Martin v nedávném rozhovoru mluvil o pocitu, který měl ze studujících, že musí „*řít věci, který bys možná v životě ani nechtěl vyslovit*“.¹

Roman se sice v podkapitole *Jak nehodnotit umění* zabývá problematikou obhajob uměleckých prací na školách a jakýmsi zjemněním tohoto procesu. Z mého pohledu by si ale vztah verbálního výkladu a prezentace uměleckých děl na školách zasloužil důslednější rozbor, z něhož by se daly vyvodit i obecnější závěry – metody a postupy. Dokonce si myslím, že by předmět zabývající se výkladem a interpretací prací na uměleckých školách mohl existovat. Na FaVU se v posledních letech velmi dobře uplatnil předmět tvůrčího psaní. Vyučovat o tom, jak převádět viděné do slov, aby se vzájemně podporovaly, a zároveň určitým rétorickým dovednostem mě přijde na místě.

I přes zmíněné výhrady považuji předloženou práci za velmi inspirativní, cennou jak po umělecké, tak i věcné stránce. Jako profesionální vnímám také autorovu dosavadní tvorbu. Proto doporučuji udělit Romanu Štětinovi akademický titul Ph.D.

V Brně 8. 4. 2025

Doc. MgA. Barbora Klímová, ArtD.

Otázka k rozpravě: Kam tuto práci řadíte v rámci autorského portfolia? Lze ji vnímat jako jedno z děl?

¹ Rozhovor vedla Lenka Klodová 23. 2. 2024 v rámci našeho společného projektu *Odcházení*.